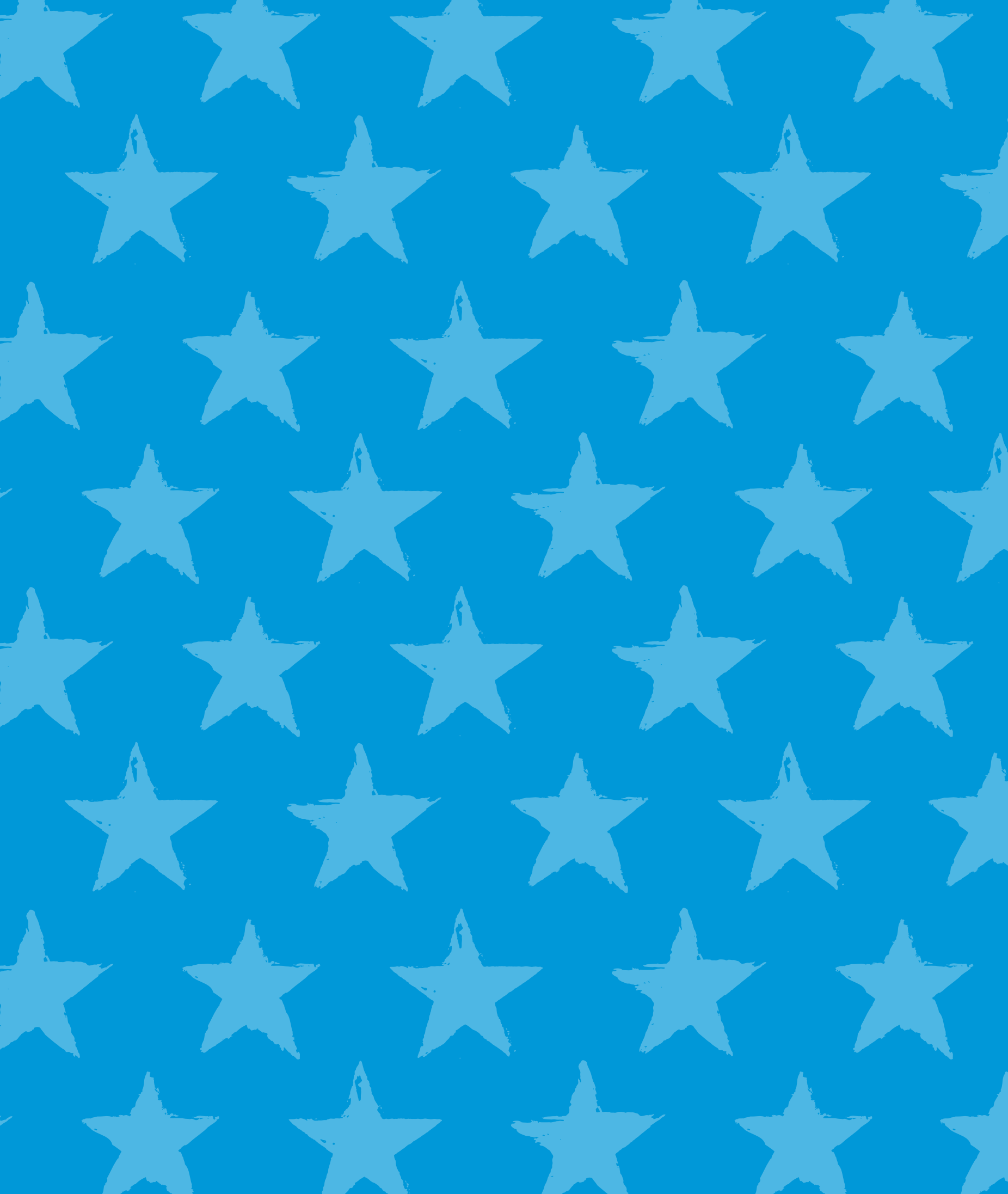

THE AMERICAN DREAM

Amerikaans realisme 1945-2017

THE AMERICAN

DREAM

AMERIKAANS REALISME
1945-2017

Bruikleengevers

Defares Collection, Amsterdam
Stedelijk Museum, Amsterdam
Crystal Bridges Museum of American Art, Bentonville, Arkansas
Galerie Nagel Draxler Berlijn/Keulen
Esther Schipper, Berlijn
Harvard Art Museums, Cambridge, Maine
Brandywine River Museum of Art, Chadds Ford, Pennsylvania
Ackland Art Museum. The University of North Carolina at Chapel Hill, Chapel Hill, North Carolina
Columbus Museum of Art, Columbus, Ohio
Van Abbe Museum, Eindhoven
Sammlung Reydan Weiss, Essen
Seven Bridges Foundation, Greenwich, Connecticut
Sprengel Museum, Hannover
Hallmark Art Collection, Kansas City, Missouri
Galerie Thomas Zander, Keulen
Susanne Vielmetter Los Angeles Projects, Los Angeles
Museo Thyssen-Bornemisza, Madrid
The William Louis-Dreyfus Foundation, Mount Kisco, New York
Sammlung Goetz, München
Sammlung Wiedemann, München
Galerie Klüser, München
Muskegon Museum of Art, Muskegon, Michigan, USA
New Britain Museum of American Art, New Britain, Connecticut
303 Gallery, New York
Collection of AXA. AXA is the brand name of AXA Equitable Life Insurance Company (New York, New York), the primary U.S. subsidiary of the global AXA Group (AXA S.A)
Collection of Dave Urbanowicz, Philadelphia
Brooklyn Museum, New York
DC Moore Gallery, New York
Electronic Arts Intermix (EAI), New York
The Forbes Collection, New York
Forum Gallery, New York
Anton Kern Gallery, New York
Kravets Wehby Gallery, New York
Louis K. Meisel Gallery, New York
Louis K. & Susan P. Meisel, New York
Mary Boone Gallery, New York
MoMA The Museum of Modern Art, New York
National Arts Club, New York
Thomson Family Collection, New York

Whitney Museum of American Art, New York
Carnegie Museum of Art, Pittsburgh, Pennsylvania
The Gordon Parks Foundation, Pleasantville, New York
Hall Art Foundation, Reading, Vermont, USA
Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam
The Seavest Collection, Rick & Monica Segal, Rye, New York
The State Russian Museum, St. Petersburg
Museum Ulm, Ulm
Centraal Museum, Utrecht
National Gallery of Art, Washington, D.C.
Museum Voorlinden, Wassenaar
Parrish Art Museum, Water Mill, New York
Delaware Art Museum, Wilmington, Delaware
The Art Collection of Tom and Susan Brock
The Andrew and Betsy Wyeth Collection
The Phyllis and Jamie Wyeth Collection
Particuliere collectie, Bielefeld
Particuliere collectie, Chicago
Particuliere collectie, Haarlem
Particuliere collectie, Krefeld
Particuliere collectie, New York
Particuliere collectie, Stuttgart

Bruikleengevers die anoniem willen blijven.

Comité van aanbeveling Drents Museum

Jozias van Aartsen
Charles Groenhuijsen
Maarten van Rossem

Inhoudsopgave

Voorwoord <i>Stefan Borchardt en Harry Tupan</i>	4
Reality Check Amerikaans realisme 1945 tot nu <i>Dana A. Miller</i>	6
De geschiedenis van de VS van 1945 tot nu <i>Marike Schmidt en Marijn van der Zaag</i>	16
De realiteit onder ogen zien De Verenigde Staten 1945-2017 <i>Tim Jelfs</i>	18
Figuren in elke gedaante De mens in het Amerikaans realisme <i>Peter Trippi</i>	26
New York, New York, Big City of Dreams Facetten van het Amerikaanse stedelijk leven <i>Katharina Henkel</i>	62
Landschap en identiteit Natuur en plattelandsleven in de Amerikaanse kunst <i>Annemiek Rens</i>	94
Het dagelijks leven in beeld Het genrebeeld en het Amerikaans realisme <i>Antje-Britt Mählmann</i>	122
The humble truth Het moderne Amerikaanse stillevens <i>Annemiek Rens</i>	172
Kunstenaarsbiografieën <i>Anja Hellhammer en Rannilt Pol</i>	204
Kunststromingen Amerikaans realisme <i>Antje-Britt Mählmann en Annemiek Rens</i>	208
Bibliografie	209
Colofon	210
Fotocredits	212

Reality Check

Amerikaans realisme 1945 tot nu

De geschiedschrijving van de Amerikaanse kunst suggereert dat het abstract expressionisme ervoor zorgde dat New York na de Tweede Wereldoorlog de rol van Europa als middelpunt van de internationale kunstwereld overnam. De uitgesproken schilderijen van Jackson Pollock (1912-1956) en Willem de Kooning (1904-1997) luidden de dominantie van de Amerikaanse kunst in. Deze bewering duidt niet alleen op een chauvinistische grootheidswaan, maar negeert ook de essentiële waarheid over deze periode en de daaraan voorafgaande decennia: het realisme is breed en diep verankerd in de Amerikaanse

kunst, en nooit verdwenen. In feite heeft het realisme de laatste zestig jaar een voor- sprong genomen op de abstracte kunst in de Verenigde Staten. Als buitenlanders musea in de Verenigde Staten bezoeken, vragen ze meestal niet naar het werk van Pollock of De Kooning, maar naar de figuratieve schilderijen van Edward Hopper (1882-1967), Georgia O'Keeffe (1887-1986), Andrew Wyeth (1917-2009) en Andy Warhol (1928-1987). We moeten echter verder kijken dan deze sleutelfiguren om het belang van het realisme in de Verenigde Staten aan te voelen en te begrijpen hoe gevarieerd deze tendens is

VOORLOPERS

Elke beschouwing van de naoorlogse Amerikaanse realistische kunst moet beginnen met een korte toelichting op de voorlopers ervan in de eerste helft van de twintigste eeuw (hoewel er genoeg argumenten zijn om te beweren dat we nog verder terug zouden moeten gaan, om ook Winslow Homer (1836-1910) en Thomas Eakins (1844-1916) mee te nemen, maar dat is een onderwerp voor een ander artikel). Tussen 1900 en 1930 was er een kleine maar mondige groep kunstenaars die in opstand kwam tegen de heersende academische stijl. Deze manier van schilderen werd onderwezen in de kunstopleidingen, geselecteerd voor de salons en verzameld door musea. Zij vonden de academische werken saai en irrelevant, en verbonden met achterhaalde Europese tradities. Deze vernieuwers leefden voornamelijk in New York en Philadelphia en hadden zich verenigd rond Robert Henri (1865-1929). Henri had lange tijd lesgegeven aan de Pennsylvania Academy of Art en daarna aan de New York School of Art. Zij vonden hun onderwerpen in de groeiende steden: de pretparken, de huurkazernes vol immigranten en de mix van alle lagen van de bevolking. Deze kunstenaars kregen het denigrerende etiket 'Ashcan School' opgeplakt, naar de vuilnisbakken die vaak voorkwamen in hun weergave van het grootstedelijke Amerika. Omdat slechts weinigen van hen konden leven van hun kunst, werkten kunstenaars zoals John Sloan (1871-1951), Everett Shinn (1876-1953) en Edward Hopper als tekenaars voor kranten en reclamebureaus, totdat ze genoeg succes hadden om zich volledig aan de kunst te kunnen wijden. Naast de lessen van Henri, maakten ze tijdens het registreren van circusvoorstellingen, bokswedstrijden en politiewerk kennis met de moderne beeldtaal en het werken voor een groot publiek.

Verreweg de bekendste student van Henri was Edward Hopper. Zijn werk wekt een gevoel van vervreemding op, en raakt een snaar bij de kijker te midden van de ontwrichte moderne maatschappij. Hopper was vooral bedreven in het gebruik van licht en schaduw om een bepaalde sfeer en een 'zwarte' gemoedstoestand te leggen in schilderijen die de kwaliteiten hebben van een filmstill. *Nighthawks* (1942; Afb. 1) laat een verlichte cafetaria zien in een stad bij nacht, die niet slechts door duisternis omgeven is, maar ook door een overweldigende, bijna dreigende, sfeer van eenzaamheid. Hopper – een fervent bioscoopbezoeker – gaf toe dat hij schatplichtig was aan cinematografische effecten. Zijn verhouding tot de film was symbiotisch: de beroemde setting van een eenzaam Victoriaans huis in Alfred Hitchcocks klassieker *Psycho* (1960) is geïnspireerd door Hoppers *House by the Railroad* (1925). Hopper bleef zijn gehele, lange carrière verknocht aan het realisme en bood daarmee weerstand aan de dominante stroming van het abstract expressionisme. Gedurende zeventig jaar bouwde hij een oeuvre op dat wellicht meer dan het werk van welke andere kunstenaar ook de Amerikaanse kunst symboliseert.

KUNST IN HET INTERBELLUM

Veel van Hoppers tijdgenoten in de periode tussen de twee wereldoorlogen waren geboeid door de snelle industrialisatie en de ongekend hoge uitgaven voor de verbetering van de infrastructuur. Kunstenaars zoals Margaret Bourke-White (1904-1971), Charles Demuth (1883-1935), Elsie Driggs (1895-1992) en Charles Sheeler (1883-1965) beeldden het Amerikaanse landschap af in de vorm van een strak belijnd

Afb. 1

Edward Hopper
Nighthawks, 1942

Olieverf op doek
84,1 × 152,4 cm
Art Institute of Chicago

visioen van autofabrieken, wolkenkrabbers, bruggen en dammen. Hoewel de schilders van deze groep in die tijd bekend stonden onder diverse namen – de nieuwe classicisten, de *Immaculates* (onbevleken) – kreeg hun stijl in 1947 de naam waaronder die nu bekend is: het precisionisme. De meest algemene en populaire stijl van de jaren dertig was echter die van de regionalisten, die het beeld van een pastoraal Amerika presenteerden. Deze beweging kwam op na de crisisjaren, was vooral nostalgisch van aard, en verbeeldde een agrarische utopie vol golvende heuvels en rijke oogsten. Veel van de werken die in deze traditie stonden, vooral de talloze muurschilderingen in openbare ruimtes, werden gemaakt in het kader van programma's van de Amerikaanse overheid om kunstenaars aan het werk te houden tijdens de grote crisis. De voornaamste regionalisten waren Thomas Hart Benton (1889-1975), John Steuart Curry (1897-1946) en Grant Wood (1891-1942). Diens *American Gothic* (1930; Afb. 2) is een van de bekendste schilderijen uit

Afb. 2

Grant Wood
American Gothic, 1930

Olieverf op hardboard
78 × 65,3 cm
Art Institute of Chicago

1945–1990 KALTER KRIEG

Trotz der Allianz zwischen der Sowjetunion und den USA gegen das nationalsozialistische Deutschland am Ende des Zweiten Weltkrieges gibt es Spannungen zwischen beiden Ländern – unter anderem wegen der US-amerikanischen Atombombenabwürfe auf Hiroshima (6. August 1945) und Nagasaki (9. August 1945). Daraus resultiert der sogenannte Kalte Krieg, der nicht nur einen Kampf zwischen den westlichen Staaten (unter der Führung der USA) und den Ostblockstaaten (unter der Führung der Sowjetunion), sondern vor allem einen Konflikt zweier völlig unterschiedlicher Ideologien – dem Kapitalismus und dem Kommunismus – darstellt.

1962 KUBA-KRISE

US-amerikanische Aufklärungsflugzeuge entdecken sowjetische Abschussvorrichtungen für Atomraketen auf Kuba. US-Präsident John F. Kennedy reagiert darauf mit der militärischen Seeblockade Kubas. Sowohl Kennedy als auch der sowjetische Ministerpräsident Nikita Chruschtschow wollen einen Atomkrieg verhindern. Schließlich treffen beide Länder eine Vereinbarung: Die Sowjetunion wird die Abschussvor-

richtungen abbauen und im Gegenzug werden die USA nicht in Kuba einmarschieren.

1964–1975 DIE USA BETEILIGEN SICH AM VIETNAMKRIEG

Ab 1964 greifen die USA in den Indochinakrieg ein, um Südvietnam gegen das kommunistische Nordvietnam mit harten Mitteln zu verteidigen: mit dem Bombardement nordvietnamesischer Städte und Napalm-Einsätzen, die ganze Landstriche entvölkern. 1973 wird seitens der USA ein Waffenstillstand mit Nordvietnam ausgehandelt. Südvietnam kapituliert schließlich 1975 und wird ein Jahr später mit dem Norden zur Sozialistischen Republik Vietnam vereint.

1968 GRÜNDUNG DES AMERICAN INDIAN MOVEMENT (AIM)

Junge Aktivisten verschiedener nordamerikanischer Indianerstämme gründen das AIM, um gebündelt die Interessen der Indianer gegenüber der weißen Mehrheitsgesellschaft und der Regierung zu vertreten.

1950/60ER-JAHRE DIE BÜRGERRECHTSBEWEGUNG DER AFROAMERIKANER

In den 1950er-Jahren nimmt der Kampf der Afroamerikaner gegen die Rassendiskriminierung eine entscheidende Wendung, da sich immer größere Teile der Gesellschaft dagegen aussprechen. 1954 wird die Segregation an öffentlichen Schulen für verfassungswidrig erklärt. 1955 weigert sich Rosa Parks ihren Sitzplatz im Bus einem Weißen zu überlassen. Ihre Verhaftung löst den Busboykott von Montgomery aus.

28. AUGUST 1963 REDE VON MARTIN LUTHER KING

Im Rahmen einer friedlichen Demonstration in Washington (March on Washington for Jobs and Freedom), an der sich 250 000 Menschen beteiligen, hält Martin Luther King seine »I Have a Dream«-Rede.

1965 VOTING RIGHTS ACT OF 1965

Das Gesetz verbietet künftig die Rassendiskriminierung hinsichtlich des Wahlrechts.

1969 MONDLANDUNG

Am 21. Juli 1969 betreten Neil Armstrong und Edwin Aldrin im Rahmen der Apollo-11-Mission als erste Menschen den Mond.

1993

DER ›DON'T ASK, DON'T TELL-GRUNDSATZ‹ TRITT IN KRAFT

Dieser Grundsatz ermöglicht Homosexuellen zwar im US-Militär zu dienen, jedoch unter der Prämisse über ihre sexuelle Orientierung Stillschweigen zu bewahren.

1972-1974

WATERGATE-AFFÄRE

1972 brechen fünf Männer in das Hauptquartier der Demokraten ein, um Abhörwanzen zu installieren. Präsident Nixon streitet zunächst ab, in den Vorfall involviert zu sein. Im Gerichtsverfahren kann jedoch bewiesen werden, dass die Einbrecher im Auftrag des Weißen Hauses gehandelt haben und Nixon sogar bemüht war, die Aufklärung der Tat zu verhindern. Infolgedessen tritt Nixon 1974 vom Amt des Präsidenten zurück.

2001

ANSCHLÄGE AUF DAS WORLD TRADE CENTER AM 11. SEPTEMBER - 9/11

Am 11. September 2001 entführen Terroristen vier Flugzeuge. Zwei davon werden in die beiden Türme des World Trade Centers in New York gelenkt, die kurz darauf einstürzen. Knapp 3000 Menschen kommen bei den Anschlägen ums Leben. Al-Qaida bekennt sich zu dem Terrorakt.

19. MÄRZ-1. MAI 2003 IRAKKRIEG

In der Nacht vom 19. auf den 20. März 2003 greifen die USA den Irak an, dessen Regierung als möglicher Unterstützer der Terroristen von 9/11 gilt.

Im Dezember desselben Jahres nehmen US-Soldaten den irakischen Präsidenten Saddam Hussein fest, der 2006 zum Tode verurteilt wird.

2013

BLACK LIVES MATTER

Die Bewegung findet ihren Anfang 2013 mit dem Hashtag #BlackLivesMatter in den Social Media, nachdem der Afroamerikaner Trayvon Martin von einem Nachbarschaftswachmann erschossen wurde (26. Februar 2012).

Der Wachmann wurde des Mordes

mit bedingtem Vorsatz angeklagt, jedoch freigesprochen. Durch Todesfälle wie die der Afroamerikaner Michael Brown und Eric Garner, auf die zahlreiche Demonstrationen folgten, wurde die Bewegung international bekannt.

VOW 113.15 1.15 GGL 1369.1 CHINA 2824.20 -14.4 FLU 91.33 1.55
DAI 55.06 1.46 SIE 90.34 -0.42 NIK 10529.76 148.9 DTE 9.80 0.18

1982

DER KRIEG GEGEN DROGEN

Die amerikanische Regierung beginnt, das US-Militär im »War on Drugs« einzusetzen. Es soll den Drogenhandel kontrollieren und verringern. Die Nachfrage nach Rauschmitteln bleibt dennoch hoch.

2001

BEGINN DES AFGHANISTAN-KRIEGS

Nach 9/11 ergeben Untersuchungen, dass das Terrornetzwerk Al-Qaida von Afghanistan aus operiert. Gemeinsam mit internationalen Bündnispartnern wird die dort dominierende Taliban-Miliz besiegt.

Barack Obama kündigt den Abzug der US-Truppen bis 2014 an, bis heute sind dort noch immer Soldaten stationiert.

20. JANUAR 2009 BARACK OBAMA WIRD DER ERSTE AFROAMERIKANISCHE PRÄSIDENT DER USA

2017

DONALD TRUMP WIRD DER 45. PRÄSIDENT DER VEREINIGTEN STAATEN VON AMERIKA

SEIT DEM 21. JANUAR 2017

In den gesamten USA finden Demonstrationen für Frauen- und Menschenrechte statt, bei denen die Demonstranten den neuen Präsidenten der USA für seine politischen Ansichten und bisherigen Amtshandlungen kritisieren.

Historische Ereignisse in den USA von 1945 bis heute

Marike Schmidt und Marijn van der Zaag

Figuren in elke gedaante

De mens in het Amerikaans realisme

In 1957 ontmoette de New Yorkse kunstenaar Alex Katz (geb. 1927, p. 34) een jonge vrouw die hem de volgende vraag stelde: 'Ik dacht dat iedere verstandige schilder abstracte schilderijen maakte. Waarom schilder jij figuratief?' Het was inderdaad nogal ongewoon dat een kunstenaar die toen dertig jaar was, niet meedeed met de heersende mode van het abstract expressionisme, maar doeken maakte met figuren en landschappen. 'Ik probeerde dingen te maken die nieuw waren en realistisch,' zo herinnert Katz zich. 'Ik wist niet of dat mogelijk was, maar ik bleef zoeken.'¹ Het jaar daarna trouwde hij met Ada, de nieuwsgierige vrouw. Hij zou haar in meer dan 250 werken afbeelden. Twee hiervan maken deel uit van *The American Dream* (p.27 en 35).

→

Alex Katz

Ada in Red Coat, 1959

Olieverf op hardboard

92 × 81 cm

Collection of AXA US

[DM]

New York, New York, Big City of Dreams

Facetten van het Amerikaanse stedelijk leven

Sinds de stichting van de stad aan het begin van de zeventiende eeuw heeft New York een haast magische aantrekkingskracht op mensen uit de hele wereld. Tot op de dag van vandaag zijn het heterogene stadslandschap van de metropool en haar dynamische leven bruisende energie- en inspiratiebronnen voor creatievelingen op alle terreinen. Vooral aan beeldende kunstenaars biedt de wereldstad talloze motieven. Als symbool van de creatieve geest en vindingrijkheid staat New York aan de wieg van steeds nieuwe trends op het gebied van muziek, kunst, toneel en architectuur. Mensen willen hier vaste voet aan de grond krijgen en leven – of *The Big Apple* voor ten minste een paar dagen veroveren.

→

Richard Estes

*View of the W Train Crossing the
Manhattan Bridge, 2003*

Olieverf op karton

50,8 × 40,64 cm

Courtesy The Seven Bridges

Foundation, Greenwich, CT, USA

© Courtesy of the artist and Metro

Pictures, New York

[KE]

↑

Bill Rauhauser

Young Woman at Lamp Post
Woodward Ave, ca. 1960

Pigmentdruk op archiefpapier
76,2 × 48,3 cm
From the Louis-Dreyfus Family
Collection, courtesy of The William
Louis-Dreyfus Foundation
[KE]

→

Bill Rauhauser

French Frys, 1950s–1960s

Pigmentdruk op archiefpapier
50,8 × 76,2 cm
From the Louis-Dreyfus Family
Collection, courtesy of The William
Louis-Dreyfus Foundation
[KE]

→

Bill Rauhauser

Conversation Detroit, 1955–1960

Pigmentdruk op archiefpapier
53,3 × 55,9 cm
From the Louis-Dreyfus Family
Collection, courtesy of The William
Louis-Dreyfus Foundation
[KE]

↓

Bill Rauhauser

Men Walking, 1960s–1970s

Pigmentdruk op archiefpapier
50,8 × 76,2 cm
From the Louis-Dreyfus Family
Collection, courtesy of The William
Louis-Dreyfus Foundation
[KE]

↑

Alex Katz

Queens Houses, 1950

Olieverf op masoniet

40,6 × 50,8 cm

The Art Collection of Tom and Susan Brock

[KE]

←

Alice Neel

Sunset in Spanish Harlem, 1958

Olieverf op doek

99 × 55,9 cm

Collection of AXA US

[DM]

Colofon

Deze publicatie verschijnt gelijktijdig met de tentoonstelling
The American Dream. Amerikaans Realisme 1945-2017
Drents Museum Assen en Kunsthalle Emden, 19 november 2017 t/m
27 mei 2018

Dit is deel 5 in de serie publicaties over internationaal realisme van
het Drents museum, Assen.

Eerder verschenen:

Realisme uit Leipzig. Drie generaties Leipziger Schule (2009)

De Sovjet Mythe. Socialistisch Realisme 1932-1960 (2012)

Kazimir Malevich. De jaren van de figuratie (2014)

De Kim Utopie. Schilderkunst uit Noord-Korea (2016)

CONCEPT TENTOONSTELLING EN CATALOGUS

Harry Tupan en Annemiek Rens (Drents Museum) en

Katharina Henkel en Antje-Britt Mählmann (Kunsthalle Emden)

CATALOGUS

SAMENSTELLING

Harry Tupan en Annemiek Rens van het Drents Museum en
Katharina Henkel en Antje-Britt Mählmann voor de Stichting Henri
en Eske Nannen en Schenking Otto van de Loo

AUTEURS

Anja Hellhammer

Katharina Henkel

Tim Jelfs

Antje-Britt Mählmann

Dana Miller

Rannilt Pol

Annemiek Rens

Marika Schmidt

Peter Trippi

Marijn van der Zaag

VERTALERS

Blandina Brösicke, Berlin (Engels-Duits)

Anna Carstens (Nederlands-Duits)

Paul Hulsman (Engels-Nederlands)

Thea Wieteler (Duits-Nederlands)

TEKSTREDACTIE

Anja Hellhammer, Keulen

Karlijn de Jong, Kunst + Project, www.dejongkunst.nl

VORMGEVING

AlbertsKleve BNO, Gerard Alberts

www.albertskleve.nl

UITGAVE

WBOOKS, Zwolle

info@wbooks.com

www.wbooks.com

i.s.m.

Drents Museum, Assen

info@drentsmuseum.nl

www.drentsmuseum.nl

en

Kunsthalle Emden

kunsthalle@kunsthalle-emden.de

www.kunsthalle-emden.de

© 2017 WBOOKS / Drents Museum / Kunsthalle Emden / de auteurs

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbe-
stand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige
andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de
illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die
desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen
zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-
organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amster-
dam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2017.

NEDERLANDS: ISBN 978 94 625 8218 7

DUITS: ISBN 978 94 625 8219 4

NUR 646

OMSLAGAFBEELDINGEN

Edward Hopper, *Morning Sun*, 1952 (voorkant, p. 131)

Richard Estes, *View of the W Train crossing the Manhattan Bridge*,
2003 (achterkant, p. 63)

